Jurbarko kultūros centro Konstantino Glinskio teatras tarptautiniame festivalyje „AJIDANIA 2026“ Portugalijoje

Meno kolektyvų, tarp jų ir mėgėjų teatrų, gastrolės užsienyje, puikūs jų pasirodymai tarptautiniuose festivaliuose, užsimezgusios naujos kūrybinės pažintys jau nieko nestebina, bet kiekviena tokia išvyka – nepakartojama, ypač kai kelias nusitiesia į mums tolimas šalis. Vieną tokių kelionių šį rudenį patyrė prieš 72 metus įkurtas žiūrovų mėgstamas Jurbarko kultūros centro Konstantino Glinskio teatras. Jis spalio mėnesį dalyvavo Portugalijos Idanja a Nova (port. *Idanha-a-Nova*) mieste vykusiame tarptautiniame festivalyje „AJIDANIA 2026“. Apie šias gastroles DANUTĖ MUKIENĖ pokalbiui pakvietė teatro meno vadovę DANUTĘ SAMIENĘ.

– Lietuva ir Portugalija... Abi šalys Europoje, bet jos toli viena nuo kitos, tad kaip atsitiko, kad portugalai sužinojo apie Jūsų vadovaujamą kolektyvą ir pakvietė į savo organizuojamą teatrų festivalį?

– Ne tik atstumas didelis, bet ir mūsų pažinties su šio festivalio organizatoriais kelias buvo ilgas. Vienoje „Baltijos Rampoje“, kuri 2019 m. vyko Kretingoje, susipažinau su Estijos Viljandžio „Seasaare“ teatro režisiere Reed Raudsepp. Pradėjome kūrybinę draugystę. Ji atvažiuodavo į mūsų rengiamą festivalį „Senjorai ir jaunystė“, mes vykdavome į Viljandį. Estijoje dviejuose festivaliuose parodėme Herkaus Kunčiaus groteską „Jonas Sobieskis“ ir juokažaislę Aleksandro Fromo-Gužučio „Gudri našlė“. Abejuose festivaliuose dalyvavo Štutgarto Olgaeck teatro režisierė Nelly Eichhorn. Jai labai patiko abu mūsų spektakliai, tad pakvietė mus į Vokietiją. Paklausiau jos, kokį spektaklį atvežti. „Patys nuspręskit,“ – pasakė ji. Kadangi „Jonas Sobieskis“ buvo jau primirštas, išvažiavom su „Našle“. Na o kai buvome Štutgarte, mus pamatė Portugalų teatro studijos „Sao Veiga“ vadovas Rui Pinheiro ir mūsų paklausė, ar galime pasidaryti spektaklio titrus, o sulaukęs teigiamo atsakymo, atsiuntė kvietimą dalyvauti festivalyje „AJIDANIA 2026“.

Jurbarko kultūros centro Konstantino Glinskio teatro spektaklio A. Fromo-Gužučio „Gudri našlė“, parodyto tarptautiniame festivalyje „AJIDANIA 2026“ („Ajidanha 2026“) Portugalijoje, reklaminis plakatas

– Koks yra „AJIDANIA“ festivalių organizavimo tikslas ir koks jis buvo šiemet?

– Festivalis šiemet vyko spalio 1–10 dienomis. Jo organizatoriai siekia, kad festivalių erdvė taptų kultūrų, meninių kalbų bei publikos susitikimo erdve, kurioje teatras susipina su mokymu, apmąstymais ir kitomis meno raiškos formomis. Šiemet „Ajidania“ dešimt dienų buvo gyva kūrybos scena, priimančia nacionalines ir tarptautines teatro grupes iš įvairių pasaulio šalių. Dalyvavo teatrai iš Brazilijos, Lietuvos, Ispanijos ir Portugalijos.

– Kaip šiame festivalyje sekėsi Jūsų teatrui?

– Mūsų pasirodymo dieną mieste surengėme fotosesiją miesto gatvėse. Tai kartu buvo ir mūsų spektaklio reklama. Idanja a Nova miestas toks archajiškas, kad mūsų aktorės „laumės“ čia vietos gyventojų buvo priimtos tarsi senbuvės. Pro mus pravažiuojantiems portugalams atrodė, kad kuriamas filmas.

(Nukelta į 6 p.)

Fotosesijos akimirka. Fotografas Albertas Vidžiunas

A. Fromo-Gužučio spektaklis (teatrinė improvizacija-juokažaislė) „Gudri našlė“ (režisierius Albertas Vidžiūnas) išsiskiria teatrine kalba, vizualumu, ekspresyvia aktorių išraiška. Dėmesio sulaukė ir mūsų aktorių sceniniai kostiumai, perukai. Spektaklyje atsisakyta buitinio realizmo. Metaforiška, plastiška teatrinė kalba skatino žiūrovą dešifruoti prasmes. Scenoje nebuvo perkrautų dekoracijų. Kiekvienas objektas turėjo savo simbolinę reikšmę. Vienas stipriausių spektaklio elementų – archajiškumo pajautimas. A. Fromo-Gužučio pjesę papildėme informacija iš profesorės Aušros Martišiūtės-Linartienės Lietuvos teatro istorijos tyrinėjimų, aktualizuojančių Lietuvos bajorų teatro fenomeną. Naudojami užkalbėjimai tapo savitais lietuvių mitologija paremtais teatriniais intarpais. Spektaklio ritmas ir kompozicija priminė senovinius ritualus.

Jurbarko KC Konstantino Glinskio teatro trupė festivalyje „AJIDANIA 2026“. Fotografė Indrė Kateivė

Jie veikė žiūrovą, net nesuprantantį lietuvių kalbos. Galiausiai, mes „nupirkome“ žiūrovų simpatijas, kai kuriose spektaklio scenoje pasakydami portugališkų frazių – žiūrovai pasijuto pamaloninti tokio „kultūrinio flirto“ ir patenkinti sakė mums komplimentus.

– Na o kaip buvo su spektaklio dekoracijomis, butaforija? Negi visa tai skraidinote į Portugaliją?

– Šį kartą spektaklyje naudojome šik labai minimalias dekoracijas. Pagrindas buvo 3 stovai. Juos pagamino festivalio organizatoriai, o juos kaip žmones aprengti padėjo Portugalijos lietuvaitė Jūratė ir jos vyras Helder Sao Pedro. Jūratė jau 10 metų gyvena Portugalijoje. Ji talkino mums dar esant Lietuvoje – padėjo parengti reklaminę informaciją. Butaforija taip pat pasirūpino organizatoriai. Už tai mes esame jiems visiems labai dėkingi.

– Ar festivalio dienomis turėjote galimybę pabendrauiti su vietos lietuviais?

– Portugalijos lietuvių bendruomenė yra labai maža. Pagrindą sudaro mišrios šeimos. Pirmieji mums žinomi lietuviai čia atvyko 2000-aisiais metais dirbti, nes tada Portugalijos ekonomika buvo pakankamai stipri. Kai Lietuva įstojo į Europos Sąjungą, atsirado „meilės emigrantų“. Dabar ten gyvena nemažai tokių lietuvių emigrantų, kurie iš pradžių buvo išvykę į Junginę Karalystę, o iš ten atvyko į Portugaliją. Dabar į šią šalį yra atvažiuojančių žmonių dėl pas mus nuolat girdimų kalbų apie karo grėsmę.

Iš kairės: festivalio „AJIDANIA 2026“ reklaminis plakatas; Jurbarko KC Konstantino Glinskio teatro kūrybinė grupė festivalyje „AJIDANIA 2026“ po spektaklio kartu su festivalio organizatoriais. Fotografė Indrė Kateivė

Portugalijoje gyvenantiems lietuviams vieniems su kitais bendrauti nėra paprasta. Kad galėtum susitikti, kartais reikia įveikti 100 km atstumą. Idanja a Nova mieste ir jo apylinkėse nuolat gyvena tik 3 lietuviai ir dar yra du čia atvažiuojantys 2–3 kartus per metus. Mes festivalio metu bendravome su Jūrate ir jos vyru Helder Sao Pedro.

Turėjome galimybę portugalų teatralams pristatyti lietuvišką maistą. Iš Lietuvos jiems nuvežėme šakotį ir skilandį, o festivalio dienomis nors ir iš portugališkų produktų, bet kepėme bulvinius blynus, gaminome šaltibarščius ir jais vaišinome kolegas. Beje, apie Lietuvoje vykstančias šaltibarščių dienas jie jau žinojo.

– Skrisdami iš Lietuvos į Portugaliją, Jūs pirmiausiai pasiekėte Lisaboną. Iš ten iki Idanja a Nova yra apie 200 kilometrų. Kaip tą miestą pasiekėte?

– Atskridus į Lisaboną, mums teko išsinuomoti du automobilius, išspręsti su tuo susijusias nuomos problemas, o kai tie reikalai buvo sutvarkyti, sėdome į automobilius ir pasukome link Ispanijos – į Idanja a Nova miestą. Važiuoti teko nakties metu, bet mūsų vairuotojai buvo atidūs ir saugiai atvežė į vietą. Visą laiką kelionės metu festivalio organizatorius, režisierius Rui Pinheiro palaikė su mumis ryšį, domėjosi, kaip mums sekasi, pats mus pasitiko mieste. Tokiu dėmesiu buvome maloniai nustebinti. Rui Pinheiro mums parodė, kur galime pastatyti mašinas, palydėjo į pastatą, kuriame apsigyvenome, maitinomės, vakarais susirinkę aptardavome dienos įspūdžius, diskutuodavome. Na o rytais mus pažadindavo miesto laikrodis.

– Ką galite papasakoti apie Idanja a Nova mieste veikiantį teatrą?

– Idanja a Nova labai įspūdingas miestas. Jis se-

(Nukelta į 8 p.)

Iš kairės: festivalio „AJIDANIA 2026“ renginyje portugalės groja su adufe būgneliais; Jurbarko Konstantinio Glinskio teatro meno vadovė Danutė Samienė su portugalėmis. Nuotraukos iš D. Samienės asmeninio albumo

nas – lyg muziejus po atviru dangumi, kaip ir namas, kuriame mes gyvenome. Mieste veikianti teatro studija „SÃO VEIGA“ pavadinta vienos iš kultūros draugijos „Ajidanha“ steigėjų ir garbės narių – režisierės São Veiga vardu (São Veiga mirė 2008 m.).

Studijos vadovas – „Ajidania“ festivalio organizatorius – jau minėtas Rui Pinheiro. Teatro patalpos puikios, kompaktiškos. Yra salė, pagalbinės patalpos, kiemelis, veikia baras-savitarna.

Teatro pastatas priklauso miesto savivaldybei, o studija „SÃO VEIGA“ naudojasi čia jai suteiktomis patalpomis pagal sutartis, kurios atnaujinamos kas penkerius metus. Teatro aktyvių narių yra apie 20. Jie visi turi pagrindinį darbą, o laisvalaikį skiria teatrui.

– Ar turėjote laiko ir galimybių susipažinti ne tik su Idanja a Nova miestu, bet ir su jo apylinkėmis?

– Po spektaklio mums buvo suorganizuota ekskursija į Idanha a Velha (Senąją Idanhą). Tai kaimelis, įsikūręs ant Ponsulo upės Idanha-a-Velha kranto. Jis unikalus savo archajiškumu ir nepakartojamu grožiu. Kaimas įkurtas I amžiuje prieš Kristų, valdant imperatoriui Augustui. Įspūdinga kaimo bazilika, žinoma kaip Senoji katedra, buvo pastatyta ant paleo-krikščionių bažnyčios, egzistavusios nuo pirmųjų krikščionybės metų, pamatų. VIII a. šios žemės buvo atiduotos Tamplierių ordinui. Čia Tamplierių riteriai pastatė didelį gynybinį bokštą, kuris vadinamas Idanha pilimi.

Pabuvojome ir Monsanto – portugališkiausiame Portugalijos kaime. Tokį statusą jis gavo 1938 metais. Ši gyvenvietė XII a. įkurta 758 m aukštyje ant Monsanto kalvos.

Keliaujant malonu buvo sutikti po Portugaliją keliaujančias lietuvaites iš Kauno. Jos labai susidomėjo mūsų teatru. Pažadėjome joms pranešti apie mūsų spektaklius, rodomus Lietuvoje.

– Ką išskirtinio patyrėte dalyvaudami šiame teatrų festivalyje?

– Man pačiai labai įspūdingas buvo paskutinis vakaras. Jo metu pajutome tikrąją portugalų fol-

Iš kairės (nuo viršaus): Monsanto pilies siena; jurbarkiečiai teatralai ant aukščiausios Monsanto kalvos (fotografas Rui Pineiro); Monsanto kaimo gatvės fragmentas. Fotografė Indrė Kateivė

kloro dvasią. Renginio metu buvo reprezentuojami tradiciniai Idanha regiono drabužiai, mušant rėmo būgnu – Adufe dainuojamos šio krašto dainos. Šio vakaro metu mums, lietuviams, labai norėjosi pašokti „Malūnėlį“ ar „Tranksverą“, pasipuošus lietuvišku tradiciniu kostiumu, visus pavaišinti šakočiu. Mes, festivalio dalyviai, kartu su festivalio sertifikatu gavome dovanų portugališką būgnelį Adufe. Dabar teks pagalvoti, kaip jį galėtume panaudoti, juolab, kad atsirado galimybė kultūrinius ryšius su portugalais plėtoti.

Tą vakarą po koncerto festivalio dalyviai buvo pakviesti į dokumentinio filmo „2351“ peržiūrą. Jame pasakojama apie iš Azorų salų kilusį alpinistą Renato Goulartą, kuris į aukščiausią Portugalijos viršukalnę (Pico kalną) kopė daugiau nei du tūkstančius kartų. Jo tikslas buvo į tą kalną įkopti 2351 kartą – tiek, kiek metrų yra kalno aukštis. Filmą žiūrovams pristatė jo režisierius Pedro Canavilhas ir pagrindinis filmo herojus Renato Goulartas.

Jurbarkiečiai festivalio organizatorius, svečius vaišina šaltibarčiais ir kitais lietuviškais patiekalais. Fotografė Danutė Samienė

(Nukelta į 10 p.

– Kas dar Jums labiausiai iš tos viešnagės Portugalijoje įsiminė?

– Grįždami į Lisaboną pabuvojome Kristaus vienuolyne, kuris yra įtrauktas į UNESCO pa-

Iš kairės: Pienišės Nossa Senhora dos Remédios (Mūsų Išvaduotojos Dievo Motinos koplyčia). Fotografas Albertas Vidžiūnas; naktinė Lisabona. Fotografė Indrė Kateivė

Jurbarkiečių pietūs prie Atlanto vandenyno. Fotografė Violeta Greičiūnienė

Grupė Jurbarko teatralų Atlanto vandenyno pakrantėje prie Pienišės Fotografė Danutė Samienė

saulio paveldo sąrašą. Pasigėrėjome Atlanto vandenyno pakrantėmis, aplankėme Pienišės Nossa Senhora dos Remédios (Mūsų Išvaduotojos Dievo Motinos) šventovę, kuri stovi vakarinėje Penišės (*Peniche*) pusiasalio dalyje, vandenyno pakrantėje. Ji Portugalijoje yra pagrindinė šventovė, skirta Mergelės Marijos garbinimui. Pasak legendos, XII a. mažame urve, būtent toje vietoje, kurioje dabar stovi koplyčia, buvo rastas Dievo Motinos atvaizdas; nuo to laiko čia prasidėjo Dievo Motinos – „Gydytojos“ – garbinimas.

Šioje istorinėje Portugalijos pakrantės šventovėje maldininkus pasitinka šventoriuje palaidoto Monsinjoro Manuel Bastos įrašas „Jei ateini su tikėjimu, iš dangiškosios Motinos išsineši dar daugiau tikėjimo!“.

Pabraidėme Atlanto vandenyno pakrantėse, pavalgėme labai skanių jūros gėrybių, o tada – vėl į Lisaboną. Ten iki skrydžio į Lietuvą turėjome nemažai laiko ir jį galėjome skirti pažinčiai su šios sostinės įžymybėmis. Aplankėme Švenčiausiosios Jėzaus Širdies baziliką, stabtelėjome prie paminklo, skirto garsiam XIX a. Portugalijos teatro aktoriui, komedijos legendai Actor Taborda. Jo garbei Lisabonoje yra pavadintas teatras (port. *Teatro Taborda*), pastatyti keli paminklai, keliuose Portugalijos miestuose yra jo vardu pavadintų gatvių.

Laukdami kol atsidarys Muziejus-kambarys, skirtas portugalų dainininkei, fado Karalienei Amália da Piedade Rodrigues, klausydamiesi paukščių čiulbesio ir iš dainininkes kambario balkono kalbančios papūgos žodžių, kieme mėgavomės portugališka kava. Kai apsilankėme muziejuje, tą minėtą kalbančią papūgą pamatėme gyvai, bet dabar, kai į ją žiūrėjome jau iš kambario, ši tylėjo...

Lisabonoje patyrėme, kad ji yra vienas geriausių Europos miestų, tinkamų gatvės menui (beje, šis menas palaikomas Lisabonos miesto savivaldybės).

Pavyko aplankyti ir čia veikusią išskirtinę aukštosios mados parodą „VENUS – Valentino Garavani Through the Eyes of Joana Vasconcelos“, veikusią prestižiniame MAAT muziejuje.

Pasivaikščiojome ir Težo upės krantine. Ši upė ties Karkavelosu (*São Julião da Barra* įtvirtinimais) įteka į vandenyną – ten salelėje stovi Budžijo (*Bugio*) švyturys. Naktinio žygio metu aplankėme gražiausias, istoriškai svarbias miesto vietas, kurios sutemus atrodo ypač gražiai – įspūdinga Ribeira das Naus pakrantė su akmenų skulptūromis, Kristaus Karaliaus statula. Vaikščiojome, o iš barų sklido melancholiška muzika, melodijos. Norėjosi, kad tai nesibaigtų, bet mūsų jau laukė lėktuvas. Spalio 11-osios 3 valandą nakties mes jau buvome Vilniuje. Kai pasiekėme Jurbarką, švito...

Dėkojame už pokalbį.
Sėkmės Jums ir Jūsų kolektyvui!